

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Юніна Олександра Сергійовича на дисертацію Нікітіна Володимира Вікторовича «Адміністративно-правовий статус державних (публічних) реєстраторів в Україні» подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Державна реєстрація є невід'ємною частиною легалізації певних прав чи частиною набуття адміністративно-правового статусу суб'єкта, проте механізм правового регулювання державної реєстрації в Україні перебуває на етапі становлення. Зокрема, законодавством досі не чітко визначено особливості адміністративно-правового статусу державних реєстраторів, після прийняття низки змін до діючих нормативно-правових актів у сфері реєстрації, що негативно впливає на рівень надання адміністративних послуг громадянам.

Забезпечення громадян якісними адміністративними послугами є безпосереднім обов'язком суб'єктів публічної адміністрації. Однак, як показують результати авторського соціологічного опитування дисертанта, значна частина громадян не задоволені діяльністю державних (публічних) реєстраторів (32 %). Також серед громадян, які перебували в адміністративних приміщеннях, де здійснюється адміністративна процедура державної реєстрації, 27 % визначили рівень санітарно-гігієнічних умов у них як такий, що не відповідає європейським стандартам. Проте особливі нарікання особи, які проходили реєстрацію, висловили щодо чекання в чергах (57 % опитаних).

Таким чином, на наш погляд, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Нікітіна Володимира Вікторовича на тему «Адміністративно-правовий статус державних (публічних) реєстраторів в Україні» є безумовним.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота В. В. Нікітіна характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Структура повністю відповідає цілям і задачам дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені дисертантом. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться автором на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни. Підґрунтям цих, на нашу думку, в більшості випадків, обґрунтованих та достовірних висновків, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем, виступають достатні методологічна, теоретична, інформаційна та джерельна бази.

Слід зазначити, що у ході дослідження автором використано значну кількість методів дослідження, зокрема діалектичний метод надав можливість сформулювати положення наукової новизни. Системний підхід було використано під час розкриття правових меж, адміністративної відповідальності, аналізу зарубіжного досвіду та ін. Логічні методи аналізу й синтезу використовувалися в більшості підрозділів дисертації для виявлення одиничних правових складових адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів і формування з них нових юридичних конструкцій. Метод дедукції використовувався для здійснення аналізу правових явищ від загального до одиничного узагальнення. І навпаки – метод індукції на основі узагальнення одиничних юридичних фактів дав можливість сформулювати нові якісні положення.

Звертає увагу досить широка та ґрунтовна емпірична база дослідження, яку становлять узагальнена практика адміністративної діяльності Міністерства юстиції України, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, нотаріусів, органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, статистичні матеріали, що стосуються реєстраційних проваджень.

Нормативна база дослідження ґрунтується на Конституції України, чинних законах та інших адміністративно-правових актах, що розкривають адміністративно-правовий статус державних реєстраторів.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою, та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт та предмет роботи. Логічно окреслено систему використаних в роботі дослідницьких методів.

Перший розділ дисертаційної роботи «Теоретико-правові засади адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів» містить три підрозділи, у яких розкрито межі дослідження аналізованої проблематики та сформовано категорійний апарат. Автор звертає увагу, що до провідної ознаки державного (публічного) реєстратора як суб'єкта адміністративного права є те, що реєстратор фіксує факт створення, зміни або припинення певних публічних правовідносин у сфері державної реєстрації. При цьому публічний реєстратор засвідчує свої публічно-реєстраційні дії у спеціально створених інформаційних базах – державних реєстрах, які виявляють прозорість і відкритість державної реєстрації.

Другий розділ «Зміст адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів в Україні» складається з чотирьох підрозділів і присвячений розкриттю особливостей окремих юридичних складових, які формують зміст адміністративно-правового статусу державного (публічного) реєстратора). Дисертант підкреслює, що характерною рисою адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів є те, що їх посадові обов'язки є відправними, тобто первинними, а права –

вторинними (похідними). Це пов'язано з тим, що публічні реєстратори виконують функції держави у сфері державної реєстрації для забезпечення прав.

Особливим є третій розділ «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу публічних реєстраторів в Україні», що складається з двох підрозділів, у яких на основі досвіду деяких країн-учасниць ЄС визначаються пропозиції щодо вдосконалення законодавства в аналізованій сфері. Дисертант підкреслює, що першочергових змін потребує законодавство у сфері державної реєстрації в частині визначення адміністративно-правового статусу публічного реєстратора, адже у зв'язку зі змінами в законодавстві суб'єктний склад державних реєстраторів змінився, і до нього додалися особи з приватною чи комунальною формою власності (приватні нотаріуси, виконавці, акредитовані суб'єкти), крім того функцію державного реєстратора виконують й органи місцевого самоврядування.

Завершується робота досить ґрунтовними висновками, у яких наведено нове розв'язання наукового завдання щодо розвитку засад та адміністративного інструментарію у сфері адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів в Україні й запропоновано низку висновків, пропозицій і рекомендацій.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

3. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Варто зазначити, що результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані:

– науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів в Україні;

– правотворчості – щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері розвитку адміністративної діяльності, адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів в Україні;

– правозастосовній діяльності – щодо покращення адміністративно-правового статусу державних (публічних) реєстраторів в Україні;

– навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право України», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Також, результати дисертаційного дослідження вже використовуються у правозастосовній діяльності, науково-дослідній сфері та навчальному процесі, про що свідчать відповідні акти впровадження.

4. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагому наукову новизну.

По-перше, заслуговує наукової уваги запропоноване здобувачем поняття адміністративно-правового статусу публічних реєстраторів як сукупності закріплених нормами адміністративного права підстав і порядку виникнення їх адміністративної правосуб'єктності, адміністративних обов'язків і прав (компетенції), а також адміністративної відповідальності у сфері державної реєстрації;

По-друге, цінним з юридичної точки зору є напрями удосконалення законодавства у сфері державної реєстрації через внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів щодо розроблення адміністративно-правового механізму проведення камеральних перевірок публічних реєстраторів, установлення спеціальної дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів державної влади за ненадання (невчасне надання)

офіційних відомостей публічним реєстраторам, підвищення ефективності відшкодування завданої шкоди юридичним особам;

По-третє, цінним в теоретичному та прикладному аспектах є запропоновані в роботі наукові положення щодо адміністративно-правових аспектів легалізації державних (публічних) реєстраторів як процесу набуття реєстраторами адміністративної правосуб'єктності, тобто надання їм владних адміністративних прав і гарантій у сфері державної реєстрації, а також обов'язку нести за свої дії юридичну відповідальність, з метою захисту прав, свобод та інтересів громадян у сфері державної реєстрації;

По-четверте, в результаті дисертаційного дослідження дістали подальшого розвитку наукові положення щодо зарубіжного досвіду інституту державної реєстрації, у результаті яких виявлено, що в Україні застосовується одна з найбільш ліберальних систем у цій сфері, коли функції державної реєстрації передаються недержавним інституціям за умови дієвого контролю за ними міністерствами юстиції (справедливості).

Таким чином, елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативно-правовим вимогам, а ґрунтовність та повнота їх викладу свідчать про те, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених аналізу адміністративно-правового статусу державного (публічного) реєстратора.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертації відображено в восьми наукових публікаціях, три з яких опубліковані в наукових фахових виданнях України, дві – у зарубіжних наукових юридичних виданнях та три – у тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття

змісту дисертації відповідає вимогам МОН України та «Порядку присудження наукових ступенів». Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися в Науково-дослідному інституті публічного права, де було виконано дисертацію, а також висвітлювалися у ході трьох науково-практичних конференцій.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію; вона є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого автором дисертаційного дослідження. Підкреслимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

6. Дискусійні положення і зауваження по дисертації

1. Спірною є так звана провідна ознака державного (публічного) реєстратора як суб'єкта адміністративного права (С. 61), яка полягає у тому, що він фіксує факт створення, зміни або припинення певних публічних правовідносин у сфері державної реєстрації. Не заперечуючи те, що публічні правовідносини є невід'ємною частиною державної реєстрації, хотілося б зауважити, що провідними є не правовідносини, а статус суб'єкта, який створює, змінює або припиняє певні публічні правовідносини.

2. Перші три узагальнюючі висновки до підрозділу 2.2. (С. 94) є такими, що не відображають предмет дослідження, а розкривають загальну

теорію адміністративного права, при цьому вони не характеризують високий ступінь наукової новизни.

3. Неповним є положення наукової новизни щодо наукового розуміння адміністративних обов'язків державних (публічних) реєстраторів як обсягу здійснюваної ними роботи, сукупності правил, яких вони мають беззастережно дотримуватися, безвідмовно виконувати відповідно до вимог суспільства, виходячи з публічного інтересу держави (С. 9), в аспекті того, що державні (публічні) реєстратори повинні виконувати свої обов'язки відповідно до вимог суспільства. Таке твердження розширює законодавчо визначені обов'язки державного (публічного) реєстратора, що на практиці може призвести не до розширення прав фізичних чи юридичних осіб, а до їх порушення.

4. Незавершеним є твердження, що розвиток вітчизняного суспільства в умовах інтеграції всіх сфер суспільного життя до стандартів ЄС, згідно з якими людина, її честь, гідність, недоторканність реально є найвищою соціальною цінністю, вимагає по-новому поглянути на провідні інститути адміністративного права (С. 133), оскільки вітчизняне суспільство має орієнтуватися не лише на європейські засади. Беззаперечно, європейська інтеграція позитивно впливає на національні правовідносини, проте український народ має зберегти свою самостійність, при цьому запозичувати досвід інших прогресивних країн, наприклад Китаю чи Японії.

5. Законодавчо невиваженим називати Міністерство юстиції України «центральним офісом» (С. 176), адже в законі Міністерство має чітке та конкретне визначення – центральний орган виконавчої влади.

6. У висновках до підрозділу підрозділі 1.3 автор звертає увагу, що до юридичних елементів адміністративно-правового статусу публічних реєстраторів слід віднести: підстави і порядок виникнення адміністративної правосуб'єктності, що включає в себе адміністративно-правові аспекти створення або легалізації публічних реєстраторів; завдання публічних реєстраторів; компетенцію публічних реєстраторів (адміністративні

обов'язки та права) та адміністративну відповідальність у сфері державної реєстрації. Виникає логічне запитання, чому в даний перелік здобувач на включив функції державних (публічних) реєстраторів?

7. Висновки

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правовий статус державних (публічних) реєстраторів в Україні» виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском для теорії адміністративного права і процесу.

Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

Таким чином, дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правовий статус державних (публічних) реєстраторів в Україні», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Нікітін Володимир Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Офіційний опонент –
заступник директора ННІ
заочного навчання та підвищення кваліфікації
з підготовки працівників поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент**

